

Oyðimarkargongdin – IV

J.P.HeinesenRithøvundur

J.P. Heinesen, 1997

Nøkur sitat
Fyrst frá einum forfardum, ungum dreingi júst komin úr Danmark: “Veitst tú, hvat danskarar kallaðu meg? Teir kallaðu meg ‘en nasserøv’”.

Jørgen Landt skivrar í 1800: “Tapperhed troer jeg just ikke at kunne rose dem for.” (Dem, altoso føring-um).

Fjøruti ár seinni skivrar amtmaðurin Pløyen: “Teir eru (føringar alto) tjóvskir og frekir biddarar.”

Ræddiskitar, tjóvsvætti og biddarar, enná frekir! Er hetta ein partur av teirri útger, vit hava arva? frá okkara forfedrum?

Tacitus skivrar fyri umleið 2000 árum síðani: “Vælger-ir koma einans væl víð, um vit eru soleiðis fyri, at vit kunnu gera okkurt aftur fyri tær.”

Vit taka eisini nøkur sitat um sambandið.

William Heinesen: “Sambandspartiet er næsten fuldstændig uden moral.”

Advokaturin Halgir W. Poulsen: “Vit lata danir gera ta’ skitna arbeiði fyri okkum.”

J.P.H.: “Eini rættindi uttan skyldur eru eingi rættiindi, ta’ er ein olmussa.” Sambandsmura?: “Gongur ta’ ikki, so gongur ta’ kortini. Vit hava jú altíð Danmark sum trygdarnet”

Móðir Teresa: “Vit kunnu ikki liva uttan stoltleika. Hava vit ongan stoltleika, so fáanar menniskja í okkum burtur, og eftir verður bert ein hamur.”

Platon: “Lati” tey fáa

valdið, sum ikki vilja hava ta’.”

Jørgen-Frantz Jacobsen: “Sambandspartiet er kulturelt ganske impotent.” Ta’ “demoraliserer folket.”

Jørgen-Frantz skivrar í somu grein: “Det må beklages, at sambandspartiet i sin forskrækkelse over udviklingen blev så reaktionært, at det gik hen og kuede selve fremskridtets ånd. Sambandspartiets førere forstod ikke, hvad der foregik. De troede, at den nationale bevægelse var fjenden, der ville føre øerne ud i uholdbare tilstande. De fattede ikke, at netop denne bevægelse var den eneste faktor, der havde muligheden for at formidle og bearbejde udviklingen og modne folket til en ny tid. De troede, at den danske stat kunne gøre fremskridtet for færingerne, og at disse, uden at forstyrres af åndelige komplikationer og uden at betale noget, kunne nyde dets frugter. De var ikke klar over, at det fremskridt, som et folk ikke selv deltager i med hele sin sjæl og med alle sine øko-nomiske ressourcer, slet ikke er et fremskridt, men tværtimod en udvikling, der distancerer og demoraliserer folket.”

Tá kundi ein studentur seta sjálvan statsministaran skák mátt. Hvussu við tí dag? Ta’ er líkt til, at teir hjálpa honum í hansara arrogantu og demoraliserandi strívi við Føroyar.

Tann ævigi taparin
Søga sambandsins er í grundini ein sorgarsøga, ein ósigursøga. Flokkurin kann vinna í atkvøðum og kortini tapa. Í øllum tæðandi málum hevur hann

nøyst at hopa undan og geva seg yvir. Hann tapti í málspurninginum. (Ja, hevur hann nú ta? Og munnu tey fegnast?). Hann tapti í flaggspurninginum, hann vildi einki føriskt útvarp hava, ta’ var bara at fáa danska statin at økja um sendaran í Kalundborg, so sluppu vit enná frá at betala naka, og ta’ er ikki at forakta, munnu tey hava hildið. Osfr, osfr, og hann kemur eisini at tapa í fullveldismálinum, tí at fullveldi er dømt til at vinna, ta’ kann ikki steggast.

Men hví bara leggjast á henda ólukkuliga flokk, hví ikki taka hin sambands-flokkin við. Veruleikin er jú tann, at í javnaðarflokkin-um finnst fólk, sum eru meira fanatísk sambands-sinna, enn hvat tey eru í hasum ólukkuliga flokkin-um. Tú hevur stundum eina kenslu av, at oddamaðurin hjá teimum ikki meinar ta’, hann sigur, at hann fær ikki sagt ta’, sum hann meinar, fyri øllum líkunum, - sum tey plaga at taka til -hann hevur í lastini. Hann noyðist at ansa sær og vera varin yvir fyri sínum egnu.

Óg tú dugir ikki at fata, hví maðurin er so arrogantur, hví hann ikki tosar við okkum, men niður til okkara. Hví tekur hann okkum ikki fyri fult? Heldur hann okkum vera smábørn? Hermir hann kanska eftir statsminstارانum? Og heldur hann ta’ kanska vera fint?

Romantikkur
Orðadráttir um hesi mál hava altíð verið og halda vist ongantíð uppat. Fyri nøkrum árum síðani var ta’ eitt javnaðarfólk sum eftir øllum at døma hevði sett

sær fyri at skera ígjøgnum og seta tingini upp á pláss og deklameraði, at allur hesin sjálvstæðispolitikkurin var einki anna enn romantiskur skaldskap-ur.

Fullkomiliga misstilt. Totalt. Ta’ er beint tvørtur-ímoti. Ta’ snæð seg so sanniliga ikki um romantikk men um tann beiska veruleika, og her koma vit júst til ta, ið bendir á, at sambandsfólk skilja ikki, hvat ta’ í roynd og veru snæð seg um, hvat tann veruligi kjarnin er, ta’ er, sum tora tey ikki at nærkast honum, men mala uttan um.

Og hvør er so tann beiski veruleikin. Hann er tann, at vit mugu og skulu gerast sjálvbjargin. Vit skulu og mugu klára okkara egna húsarhald. Har er einki tvíþæti. Vit vilja undir ongum umstøðum vera “útskotspakki og nassirump-ur”, ikki talinger um, ikki upp á vilkor. Vit mugu og skulu kasta hesa veraldarskommina av okkum. Vit eru í túsundatali, í tíggu túsunda tali sum ikki vilja finna okkum í hesi veraldarskomm.

Tey alboga seg inn í tingið og upp á tingsins røðarpall. Til hvat? Fyri at hoyra seg sjálfvan? Ongantíð koma tey inn á ta’, sum er mest átrokandi, inn á sjálfvan kjarnan í okkara politiska lívi, ta’, sum alt átti at snara seg um, nevniliga, hvussu skulu vit gerast sjálvbjargin, hvussu skulu vit klára okkara egna húsarhald? Hvat skulu vit gera?

Tú hevur eina kenslu av, at tey arbeiða øvugt, at tey arbeiða fyri, at vit ikki skulu klára okkum sjálf, ta’ skal vera so djúrt at liva her, at vit ongantíð skulu fáa ráð til at liva stolt og skammleys. Í staðin fyri at leggja alla politiska orku í, at vit skulu gerast sjálvbjargin, royna tey at leggja fótonglar fyri og gera teimum fortreyt, ið royna ta’. Er ta’ virkiliga ta’, tey hava alboga seg inn í tingið? So hevði verið best at tey bara sluppu sær heim til hús at gera okkurt til nyttu.

Útskotspakki
Vit vóru ein túr í Írlandi nú í summar, eitt deiligt land, landslagið minnir nógv um ta’ føriska. Vit vóru eisini “in Dublins fair city, where the girls are so pretty”, og kunnu áðanna, at ta’ eru genturnar í roynd og veru. Vit hittu ungan Írlending sum visti eitt sindur um Føroyar og sum skilti danskt rættiliga væl, og hann var mestsum líka skelkaður sum hasin ungi drongurin, ið hevði fingið

at vita, at hann var ein nassirumpa. Hesin Írlendingurin hevði verið saman við nøkrum donskum ungdomum og skilti, hvat teir søgdu og teirra útleggjarar. Og hvat søgdu teir so. Teir vóru ógviliga avgjørdir og søgdu bart út, eisini á enskum, so øll skuldu skilja ta’, at Føroyar og føringar vóru “bærmen”, bærman, útskotspakki í danska ríkinum og áttu at verðið blakaðir út og ta’ í stundini.

Ta’ er lítið at ivast í, at hetta er vanligu hugsan millum danskan ungdom, og hvat sigur føriskur ungdomur til ta’. Eg haldi meg hoyra sambandsungdómin argur á málinum beinanvegin siga: Ja, hatta er úrslitið av tykkara sjálvstæðispolitikki, súpið nú tykara egnu rotnu súpan. Ta’ eru fólk, sum halda seg ongantíð gera nakað skeivt. Tey eru tvey æviga óseku og meinaleysu. Ta’ er altíð hini, sum hava skyldina. Men hvat skal man siga um ein flokk, sum er “fuldstændig uden moral”, sum “demoraliserer folket”. Hetta var ikki sagt av hvørjum sum helst, men av okkara bjartastu heilum. Jørgen-Frantz skrivaði: “... forhåbentlig har de (sambandsflokkarnir) af fortiden lært så meget, at de indser, at staten nok kan hjælpe, men at selve fremskridtet kun kan vindes ved en indre regeneration, en kraftastrengelse fra færingernes side.”

Og aftur til bóskapin frá Jørgen-Frantz: “De (sambandsflokkarnir) var ikke klar over, at det fremskridt, som et folk ikke selv deltager i med hele sin sjæl og med alle sine økonomiske ressourcer, slet ikke er et fremskridt, men tværtimod en udvikling, der distancerer og demoraliserer folket.”

Og Jørgen-Frantz heldur fram: “Med deres (javnaðarfloksins) store stemmetal og deres politiske tilknytning til regeringen, kan de en indflydelse som intet andet færøsk parti. De vil kunne fristes til at gøre sambandspartiets fejl om igen. Med statskassens villige hjælp vil de kunne vinde tilhængere på det program, at Danmark nok kan sørge for fremskridtet på Færøerne. Men forhåbentlig har de af fortiden lært så meget, at de indser, at staten nok kan hjælpe, men at selve fremskridtet kun kan vindes ved en indre regeneration, en kraftanstrengelse fra færingernes side.”

Ein trivi: “Under de færøske nissehuer skjuler sig et krater af boblende gal-skab. Her kommer repræsentanten for os, der poster millioner og atter millioner op i de tobenede bjergeder, og så undlader de ikke bare at sige tak, de stikker ikke engang klovnen frem til hilsen.”

Sami tónin. Sami stúlur. Og sanniliga skivrar ein fjórði soleiðis: “på Færøerne er det en dårlig hustru, der føder mindre end ti børn.”

Onkur vil kanska siga: Jamen hatta varð skrivað

fyri 70 árum síðani. Vit svara: Innan fyri hatta umráðið er lítið og einki hent. Har er støðan so at siga status quo.

Høvdu danskir og føriskir politikarar lurtað betur eftir slíkum bóskapum sum frá Jørgen-Frantz, hevði mangt sæð ørvísið út her á landi.

Kompleksir
Hvat er ta’ fyri bóskapir, vit hoyra úr Danmark í dag? Ta’ eru serliga tveir persónar, ið hava gjørt vart við seg, og eg haldi meg ikki hava sæð ljótari skriv-ing, har eyknevni og ørligir pástandir perla ráð á ra’ sum frá hysteriskum smá-dreingjum, - serliga tann eini persónurin er hervi-ligur, ta’ er sum esjar skriv-ing hansara av kompleksum av ymsum handa slag. Gud veit, at minnir hann ikki so lítið um tann goyggjandi Goebbels. Er eingin í javnaðarflokkin-um, sum kann tala at hesum hysteriska fassaríði. Hvør hevur gjørt hesum ólukkudæðrinum fortreyt? Hvussu kann nakar øsa seg so upp um, at føringar ikki undir nøkrum umstøðum vilja vera “nasserøve”, men klára siðt egna húsarhald, hvat ilt er í tí?

Har er eingin bóskapur, als ikki tann strálandi stí-lurin ella ta’ glógvandi skarpa viti, ta’ formati og talenti, sum ráddi tá fyri 70 árum síðani, men bert vanligt, sera illa orðað grenj, ja, ein arketyypisk øi, naka, sum mest minnir um sjúkligt hatur til tann eina mannin, til Høgna Hoydal og til allar teir føringar sum fram um alt vilja klára siðt egna húsarhald og ikki vera “nasse-røve.” Ta’ er, sum missir hann - ella báðir tveir - tamarhaldið á sær sjálvum bara hann sær navnið Hoydal. Og hvussu ber ta’ til, at Óli P. sær út til at missa siðt stóra talent og siggja reytt, hvørja fer hann fer í holt við henda persónin? Hvat er ta’, sum liggur aftanfyrir? Og hví hetta mannminkandi og skammiliga Hoydalskompleksið?

Skaparkreftir
Og hvør er so hesin Hoydal? Er hann eitt sovorið beist og ein sovoriðn svín-hundur, sum hann verður gjørdur til? Nei, als ikki, hann er ein skilamaður, altíð hampiligur í orð og tal. Vit taka fult undir við honum í stríði hansara fyri at sleppa okkum út úr veraldarskommuni.

Hoydalsfamiljan er ein skapandi familja. Hon hevur skapað stór virði í føriskum mentunarlívi. Og

ta’ er kanska her hundurin liggur begrivin. Kanska stavar handa ljóta, næstan perversa skrivingin, henda hjálparleysa øvin frá eini vesæligeri øvund, tí hvat hava hesir báðir skribentarnir skapað. Hvar er teirra skaparkraft? Teirra vellandi skapargleiði? Ta’ er møgugt, at teir hava skapað okkurt og síðan krógvað ta’ í onkrari skuffu. Men hví koma teir so ikki fram við tí? Mystiskt.

Annar teirra sigur í viðtali í donskum blaði, at ta’ eru í grundini sambandsfólk, sum eru tey bestu skaldini her á landi. Hvat er ta’ ikki krúpandi feikt at breiða slíkt út ímillum danskarar. Er ta’ ikki at stinga sín egna bróður í bakið? Ta’ vóru menn, ið yrkту føðilandsangir fyri umleið 100 árum síðani, men í somu løtu, teir fóru yvir í sambandi, tagnaðu teir, og ta’ hevur ikki látið í teimum síðani.

Tey plaga at reypa sær av Heðini Brú og Martini Joensen, men Heðin og Martin vóru ikki sambandsmenn, teir vóru sjálvstærismenn um ein háls, og um farast skal eftir eftirkomarunum, so vóru teir meira tjóðveldismenn enn javnaðarmenn. Eina fer afturat: Hvæt er ta’ ikki krúpandi feikt at bita sín egna bróður í bakið. At drita í egið reiður.

Framúr journalistikkur
Ta’, sum hevur verið skapað í føriskum mentunar-lívi, og er verður yvirhøvur skapað av sjálvstæðis-fólki. Ta’ hevur eydnast hesum fólku, sum oftast fyri onga løn, men við at ofra bæði tíð, pengar og kreftir, at skapa so stór mentunarlig virði innan fyri allar greinir, at ta’ er næstan ikki til at fata. Og so fáa tey bert svartasalt í reyvina afturfyri frá hesum báðum persónunumm. Skammleys! Ont! Fult av sjúkligari øvund.

Hesir báðir skribentarnir fáa óføra hjálp frá donskum blaðmonnum. Ein fann upp á tiltaki: SPAR I SKAT - SKYD EN FÆRING. Ein annar skrivaði soleiðis: “Jeg fik grundlagt mit enøjede had til færingerne som 13-årig, og det har holdt sig, så jeg ler ondt og skadefro når de i dag falder hjælpeløse og vingeskudt ud over afgrunden.”

Ein trivi: “Under de færøske nissehuer skjuler sig et krater af boblende gal-skab. Her kommer repræsentanten for os, der poster millioner og atter millioner op i de tobenede bjergeder, og så undlader de ikke bare at sige tak, de stikker ikke engang klovnen frem til hilsen.”

Sami tónin. Sami stúlur. Og sanniliga skivrar ein fjórði soleiðis: “på Færøerne er det en dårlig hustru, der føder mindre end ti

børn.”

Hetta stendur alt órættað í donskum blaðum. Er ta’ ikki ein einastandandi jour-nalistíttkur?

Ta’ er líkt til, at menniskju mugu hava onkran at siggja niðrá. Undir krígnum stuttleikaðu tæskarar sær við at kalla danskarar “die dummen Dänen”, (og ta’ gera teir kamska enn?), og mundu danskarum dáma ta’ væl, mundu teir fegnast um ta’?

Tú hevur eina kenslu av, at sambandsflokkarnir báðir fegnast, hvørja fer ta’ hevur eydnast teimum at vinna sitandi landstætur onkra neis, tí mestsum sær teir flenna í kiki og klappa hvørjum øðrum á herarnar: Ha, vit sleppa frá fullveldistvælinum, vit sleppa frá at klára okkara húsarhald.

Ein hugsjón
Ein sambandspolitikari skrivaði fyri nakað síðani, at sambandsflokkurin var einasti flokkur í Føroyum við hugsjónum ella vísið-um. Hvát í allari viðastu verð man ta’ vera fyri hugsjónir? Kanska ta’ at hava sum mál at liva upp á nass? Hvussu ørt skal ta’ vera, áðrenn alt brestur fyri okkum? (Fólk tykjast at vera ótrúliga tornom, so lat okkum endurtaka ta’): Eini rættindi við ongum skyld-um, eru eingi rættindi. Tey eru olmussa. Ta’ er at vera nasserøvið.

Gátuførir politikkur
Ta’ er líkt til, at vit sleppa ikki út úr okkara ólukkuligu støðu. Sambandsflokkarnir báðir vilja ikki hjálpa til við tí. Teir gera líkasum alt fyri at gera fortreyt - við eitt nú tí 100 ára gamla trik-sinum at gera fólk bangin, so tey missa mótið og ikki tora so frætt sum at droyma um sjálvstærið og sjálvbjargnið. Og við at dikja á figgjarlógina og gera alt so hopileysa djúrt, at her verður ikki livandi. Danskir politikarar kenna okkara psyku, okkara húskalla-lyndið og víta akkurát, hvussu teir skulu fara við okkum, tí hjálpa teir sambandsflokkunum so væl við forskrekkilsinum.

Rokna teir kanska við, at teir við at taka móðurmálið frá okkum og gera okkum til eitt slag av danskarum kunnu lumpa sær til at fáa landgrunnin aftur og fara av stað við eini møguligari oljuvinnu? Hvæt er ta’, sum teir hava í kvittanum við sínum gátuføra politikki?

Teir kunnu risikera at spæla av við ikki bara Føroyar men eisini Grønland,

og ta’ verður eitt prestisju-tap, sum danska ríkið als ikki toli, tí hvat verður Danmark tá. Sum onkur tók til herfyri: tá verður Dan-mark ein pornoforrætning í Norðurtæskalandi við stats-ministararum sum kramba-kalli. Ta’ var ónt og óreint sagt, men als ikki óndari og óreinari enn ta’, sum danskarar siga um Føroyar.

Sannleikin er, at hóast teir innast inni ynskja okk-um hagar píparið grøt, so vilja teir ikki undir nøkrum umstøðum av við okkum vegna prestisjutapið. Men hví føra teir so ein politikk sum reinir amatørar? Tí teir vita ikki, hvat teir skulu gera við hesa støðuna.

Hopparar og skropparar
Fleiri av okkara politikar-um eru ta’, vit kunnu kalla hopparar og skropparar, og hvat vil ta’ siga? Ta’ vil siga, at ta’ eru politikarar sum fram um alt vilja sleppa fram at Egyptalands kjøtgrøtum, og sum tíð hoppa og skroppa fyri at troka seg fram at valdinum, at sleppa upp á tingsins røðarpall, og ta’ kunnu teir til dømis gera við at skifta flokk, við at skifta áskoðan og sannføring so-leiðis sum rákið er. Og vit vita, at ta’ eru ta’ fleiri sum hava gjørt og sum fara at gera framyvir, og ta’ vil siga ta’ sama sum, at ta’ er lítið álít í teimum. Vit kunnu ikki hava nógv tiltrúgv til teirra.

Ta’ er heldur láturligt og eitt sindur syrgiligt at siggja hesar persónar føra seg álvarsliga fram í blaðum og loftmílum sum álvarafólk og politiskar persónligheitir, tí tú trætst jú ikki upp á teirra útsagnir, hatta er bara naka, tey siga fyri at sleppa upp í part.

Nú er tann stundin komin (1)

Marjus Dam,
løgtingsmaður

• At sjúkráhúsværk okkara verður viðlíkahildið og nútíðargjort

• At brekað fáa bústað, frítíðar tilboð og viðurskiftir, ið øll náttúrliga eiga. o At sálarliga sjúk fáa bústaðir og frítíðartilboð, ið tey hava rætt til.

• At psykiatrisku deildirnar verja nútíðargjörðar, so sjúklingar har fáa mann-sömilig kor at verja sjúk og viðgjørð í.

• At ríkisveitingin verður nøtt til ta’ hon eigur at vera nøtt til.

• Ta’ vil Sambandsflokkurin - tann liberali flokkurin við tí sterku socialu hugsjónini.

• At serlig tilboð verja til fólk við serligum tørv - kring alt landi.

• At bota um viðurskiftir føroyinga, serliga teirra, ið eru illa fyri á ein ella annan hátt

Barnasjónleikarastevna í Havn

MÁF bjóðar 3. – 7. floks næmingum á barnasjónleikarastevnu í Havn

leggjadagin 19. mai komandi ár.

BARNASJÓNLEIKARA STEVNA
Tíðindaskriv

Hendan dagin er ætlanin, at so nógv børn sum gjørligt møtast í Havn við tí endamáli at spæla og siggja sjónleik. Tiltakið er ætlað sum ein roynd og verður hon væleydnað, fara vit at gera hetta aftur.

MÁF heitir á skúlarnar um at seta seg í samband við sjónleikarafelagið á staðnum, so samstarv kann fáast í lag til tiltakið. Hetta er tó ikki eitt krav fyri at luttaka. (Um tit ikki víta hvør er í sjónleikarafelagnum á tykkara stað, kunnu tit seta tykkum í samband við MÁF-skrivstovuna).

Einasta krav vit seta er, at ikki ov nógv orð eru í leikinum, sum tit framføra. Ætlanin er, at nakrar spæningar verja úttandura. Um onkur hevur hug at framføra við dukkusjónleiki ber tað eisini til.

• At bota um viðurskiftir teirra í eru frísk við at lóna arbeiði við lægri skattum.

• At ríkisveitingin verður nøtt til ta’ hon eigur at vera nøtt til.

• Ta’ vil Sambandsflokkurin - tann liberali flokkurin við tí sterku socialu hugsjónini.

• At serlig tilboð verja til fólk við serligum tørv - kring alt landi.

• At bota um viðurskiftir føroyinga, serliga teirra, ið eru illa fyri á ein ella annan hátt

• At brekað fáa bústað, frítíðar tilboð og viðurskiftir, ið øll náttúrliga eiga. o At sálarliga sjúk fáa bústaðir og frítíðartilboð, ið tey hava rætt til.

• At psykiatrisku deildirnar verja nútíðargjörðar, so sjúklingar har fáa mann-sömilig kor at verja sjúk og viðgjørð í.

• At brekað fáa bústað, frítíðar tilboð og viðurskiftir, ið øll náttúrliga eiga. o At sálarliga sjúk fáa bústaðir og frítíðartilboð, ið tey hava rætt til.

• At brekað fáa bústað, frítíðar tilboð og viðurskiftir, ið øll náttúrliga eiga. o At sálarliga sjúk fáa bústaðir og frítíðartilboð, ið tey hava rætt til.

• At brekað fáa bústað, frítíðar tilboð og viðurskiftir, ið øll náttúrliga eiga. o At sálarliga sjúk fáa bústaðir og frítíðartilboð, ið tey hava rætt til.

• At brekað fáa bústað, frítíðar tilboð og viðurskiftir, ið øll náttúrliga eiga. o At sálarliga sjúk fáa bústaðir og frítíðartilboð, ið tey hava rætt til.

• At brekað fáa bústað, frítíðar tilboð og viðurskiftir, ið øll náttúrliga eiga. o At sálarliga sjúk fáa bústaðir og frítíðartilboð, ið tey hava rætt til.

• At brekað fáa bústað, frítíðar tilboð og viðurskiftir, ið øll náttúrliga eiga. o At sálarliga sjúk fáa bústaðir og frítíðartilboð, ið tey hava rætt til.

• At brekað fáa bústað, frítíðar tilboð og viðurskiftir, ið øll náttúrliga eiga. o At sálarliga sjúk fáa bústaðir og frítíðartilboð, ið tey hava rætt til.

• At brekað fáa bústað, frítíðar tilboð og viðurskiftir, ið øll náttúrliga eiga. o At sálarliga sjúk fáa bústaðir og frítíðartilboð, ið tey hava rætt til.